

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВИХ КООПЕРАТИВІВ ФРАНЦІЇ

Т. В. Самойленко, здобувач
Полтавська державна аграрна академія

Розглянуто основні організаційні та стратегічні напрями розвитку зернової кооперації Франції. Детально описано вертикальну та горизонтальну інтеграцію. Намічено основні стратегії розвитку зернових кооперативів. Особливу увагу приділено технічним і технологічним змінам.

Постановка проблеми. Після Другої світової війни зернові кооперативи Франції за підтримки держави створили значні потужності для зберігання, сушіння, очистки та транспортування зерна. Створена матеріально-технічна база дала можливість сільським товаровиробникам (членам кооперативів) на вигідних умовах користуватися послугами кооперативів. При цьому, ферми здають до кооперативу свою продукцію, а кооперативи беруть на себе обов'язки щодо її зберігання (або переробки) та реалізації. Така схема діяла у цій країні до 1980 р. При такій схемі кооперативи контролювали зернові потоки, а держава гарантувала стабільну ціну на зернову продукцію.

Прискорений розвиток ринкових відносин у сільськогосподарському виробництві привів до того, що починаючи з 1980 р. в аграрній економіці країни відбувається поступовий перехід від виключно виробничої до конкурентоспроможної моделі ведення господарства. При цій моделі держава вже не гарантує стабільну ціну на зернову продукцію. Лібералізація привела до падіння цін на зерно, особливо велике їх падіння відбулося на оптових товарних ринках.

Нині у всіх видах кооперативів Франції бере участь 80 % фермерів, члени 600 великих кооперативів збирають 70 % урожаю зернових [1, с. 203]. Лібералізація цін змушує зернові кооперативи шукати нові, більш ефективні шляхи захисту своїх товаровиробників від глобалізації сучасного світу.

Аналіз останніх досліджень. У публікаціях В. В. Зіновчука, М. В. Молдаван, Г. В. Черевка, Г. П. Чернікова висвітлюються проблеми зернових кооперативів зарубіжних країн. Вказуються шляхи їх розвитку та діяльність на аграрних ринках. Велика увага приділяється організації діяльності зернових кооперативів.

Мета і методика досліджень. Метою є дослідження основних напрямів розвитку зернових кооперативів як складової частини ринкової інфраструктури аграрного сектора економіки Франції. У

дослідженнях використовувалися методи теоретичного пошуку, системного аналізу та синтезу літературних джерел.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізації світової економіки, сучасного розвитку цивілізації та тиску трансконтинентальних агроторговопромислових компаній [3, с. 313] відбувається поступове падіння інтенсифікації виробництва зерна. Зменшуються валові збори зернових, зменшуються потреби у добривах, виводиться із обороту певна частина родючої землі. Різко зменшуються обігові кошти кооперативів. Як наслідок – зростає собівартість одиниці продукції, що ставить багато зернових кооперативів на межу рентабельності.

Щоб цього уникнути більшість зернових кооперативів здійснюють цілий ряд організаційних, технологічних і технічних реорганізацій. В основі організаційних реорганізацій зернових кооперативів лежить вертикальна і горизонтальна інтеграція. За допомогою вертикальної інтеграції зернові кооперативи Франції прагнуть контролювати верхні ланки виробничого ланцюжка. Ця дія дає їм можливість забезпечити гарантований збут зерна; захистити себе від різкого коливання цін на ринку сільськогосподарської продукції (відомо, що коливання цін на споживчих ринках менше ніж на сировинних), а наявність власних переробних підприємств приводить до глибокої переробки аграрної сировини. Вертикальна інтеграція здійснюється шляхом будівництва власних переробних підприємств, або шляхом придбання контрольного пакету акцій у вже існуючих підприємств. Так, наприклад, у 2001 р. створено кооперативну групу «Інтермілл Парі», у яку ввійшли великі зернові кооперативи «Шампань Сереаль», «Нурісія», ЕМС2, «Юнігрэн». Дана кооперативна група має контрольний пакет акцій 19 борошномельних заводів [2].

У процесі вертикальної інтеграції зернові кооперативи активно використовують практику щодо створення дочірніх підприємств (холдингів) у вигляді акціонерних товариств. Це дає кооперативам ряд переваг: можливість створення сільськогосподарських товариств «колективного інтересу»; залучення коштів від зовнішніх інвесторів. Дочірні підприємства можуть створюватися кооперативом, а можуть бути придбані шляхом купівлі акцій уже існуючих підприємств. Наприклад, до зернового кооперативу «Шампань Сереаль» входить велике дочірнє підприємство «Нютріксо» із 62 консолідованими компаніями з виробництва борошна. У цей холдинг входить найбільша у Франції борошномельна компанія «Гран Мулен де Парі», а також компанія «Евромілл». Щорічно холдинг випускає більше 700 тис.т. борошна. Через своє дочірнє підприємство «Шампань Девелопман»

кооператив «Шампань Сереаль» контролює одне із найбільших у світі підприємств з виробництва солоду – компанію «Мальтеро» [2].

Горизонтальна інтеграція проводиться шляхом злиття зернових кооперативів, створення союзів, сільськогосподарських товариств та кооперативних груп. Таке об'єднання дозволяє зерновим кооперативам зменшити адміністративні витрати, ефективніше використовувати наявні виробничі потужності та збільшити рівень капіталізації. Організаційні заходи передбачають зменшення поточних витрат, оптимізацію виробництва, продаж або заміну застарілого обладнання тощо.

Велике значення зернові кооперативи надають технічним і технологічним реорганізаціям. Так, наприклад, на власних елеваторах відбувається заміна енергоємних машин на ресурсозберігаючі. Відбувається автоматизація та комп'ютеризація всіх виробничих процесів. Впроваджуються нові більш прогресивні технології зберігання та сушіння зерна.

Крім організаційних, технічних і технологічних перетворень, кооперативи активно застосовують прогресивні стратегії. Серед них: збільшення початкової вартості сировини шляхом її поглибленої переробки; відповідно до стандартів ЄС випуск сертифікованої та якісної продукції із товарним брендом кооперативу; проведення зарубіжної експансії (експорт власної продукції у інші країни та відкриття власних переробних підприємств закордоном); вкладення грошових коштів у наукові дослідження (великі інвестиції кооперативи вкладають у наукові дослідження біологічного землеробства).

Група «Шампань Сереаль» створила три холдинги «Bletanol», C5D, «Procéthol 2G», які займаються науковими дослідженнями у галузі біологічного землеробства, відновлюваних джерел енергії, стратегічного розвитку сільських територій. Девіз компанії: «У світі де всі ресурси обмежені, тільки необмеженим ресурсом є динамізм»

Висновок. Сучасні зернові кооперативи Франції для підвищення своєї рентабельності використовують організаційні, технічні, технологічні заходи та кооперативні стратегії. Реорганізація і реалізація таких стратегій привели до того, що починаючи з 2000 р. намітилися позитивні тенденції до збільшення кооперативного сектора країни, відновилися позиції кооперативів на внутрішньому і зовнішньому ринках та збільшився їх грошовий обіг.

Список використаних джерел

1. Черников Г. П. Экономика Франции. Традиции и новейшие тенденции / Г. П. Черников. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОСС ПЭН), 2002. – 416 с.

2. Кооператив «Champagne Céréales»: [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.champagne-cereales.com

3. Молдаван М. В. Кооперативи в умовах викликів глобалізаційних процесів / М. В. Молдаван // Міжнародний кооперативний рух: генезис та тенденції сучасного розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 16-17 лютого 2012. – Полтава.: ПУЕТ, 2012. – С. 313–318.